Asya Studies
Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies
Year: 10, Number: 37, p. 37-56, Autumn 2026

Okul Öncesi Dönemde Görsel Okuma Etkinliklerinin Empatik Düşünme ve 21. Yüzyıl Becerilerine Etkisi* **

The Effect of Visual Reading Activities on Emphatic Thinking and 21st Century Skills in Preschool Period

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
05/11/2025

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
26/08/2026

Makale Yayım Tarihi
Article Publication Date
30/09/2026

Asya Studies

Yüksek Lisans Öğrencisi
Hüzeyme Beyza Kahraman Yağcı
Kandıra Cezaevi Lojmanları, Adalet Anaokulu, Kocaeli
huzeyme42@gmail.com
ORCID: 0009-0002-0057-4103

Prof. Dr. Elif Çelebi Öncü
Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Kocaeli
elifceon@kocaeli.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1936-590X

* Bu çalışma için Kocaeli Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 05/07/2024 tarih ve 2024/08 no'lu toplantısında alınan 11 sıra sayılı kararı (08.07.2024-E.620932) doğrultusunda etik kurul onayı alınmıştır.

** Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazarın danışmanlığında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi ABD'da hazırlamış olduğu Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Öz

Bu araştırma, okul öncesi dönemde gerçekleştirilen görsel okuma etkinliklerinin çocukların empatik düşünme becerileri ve 21. yüzyıl becerilerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya, kolay örnekleme yöntemi ile Kocaeli ili Kandıra ilçesindeki bir anaokulunun 3 yaş grubundan 16 çocuk katılmıştır. Çalışma karma yöntem yaklaşımı ile yürütülmüştür. Araştırmada, çocukların empatik düşünme becerilerini değerlendirmek amacıyla "Empatik Düşünme Ölçeği", 21. yüzyıl becerilerini değerlendirmek amacıyla ise "3–4 Yaş 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Görsel okuma etkinlikleri altı hafta boyunca, haftada beş gün uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, uygulama sürecinin çocukların empatik düşünme ve 21. yüzyıl becerilerindeki gelişime destek olduğunu göstermektedir. Ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Çocukların empatik düşünme becerileri ile 21. yüzyıl becerilerinin alt boyutları olan öğrenme ve yenilik ile yaşam ve kariyer becerilerinde gelişim gözlenmiştir. Ayrıca uygulama sonrasında çocukların sözel ifadelerinin niteliğinde artış olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlar, okul öncesi dönemde gerçekleştirilen görsel okuma etkinliklerinin çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerine destek olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Görsel Okuma, 21. yy Becerileri, Empatik Beceriler, Okul Öncesi Dönem, Etkinlikler

Abstract

This study aims to examine the effect of visual reading activities on children's empathic thinking and 21st-century skills conducted in preschool period. The sample of the study consisted of 16 children from a 3-year-old classroom selected by convenient sampling method. from a kindergarten located in Kandıra district of Kocaeli. The study was conducted using mixed-methods approach. To evaluate children's empathic thinking skills, the "Empathic Thinking Scale" was used, besides the "3–4 Years 21st-Century Skills Scale" to evaluate their 21st-century skills. Visual reading activities were implemented five days per week over a six weeks period. The findings indicated that the activity implementation process supported improvements in children's empathic thinking and 21st-century skills. Statistically significant differences were found between pre-test and post-test scores. Improvements were observed in children's empathic thinking as well as in the sub-dimensions of 21st-century skills, including learning and innovation, and life and career skills. In addition, children's verbal expression skills were found to improve following the intervention process.

These results suggest that visual reading activities in preschool period can support children's cognitive and social development.

Keywords: *Visual Reading, 21st-Century Skills, Empathic Skills, Preschool Period, Activities*

Atıf Bilgisi / Citation Information

Kahraman Yağcı, H. B. & Çelebi Öncü, E. (2026). Okul Öncesi Dönemde Görsel Okuma Etkinliklerinin Empatik Düşünme ve 21. Yüzyıl Becerilerine Etkisi. *Asya Studies*, *10*(37), 37-56. https://doi.org/10.31455/asya.1818092

GİRİŞ

Öğrendiklerimizi hatırlamada duyularımız önemli rol üstlenirler, duyduklarımızın yüzde 11'ini, kokladıklarımızın yüzde 3'ünü, tattıklarımızın yüzde 1'ini, dokunduklarımızın yüzde 2'sini hatırlarken (Akt. Aliosman & Karaata, 2023), bir çok çalışma ve yaşamsal deneyimlerin görme duyusunun önemi ortaya koyduğu görülmektedir (Hutmacher, 2021). Nitekim Dale'in (1969) yaşantı konisine bakıldığında görme duyusunun koninin en tepesindeki en önemli beceri olduğu görülebilmektedir (Akt. Lee, S. J., & Reeves, 2017). Ergin (2015)'in aktardığına göre, insan beyninde kelimelere kıyasla görseller, 60.000 kat daha hızlı bir şekilde işlenmektedir. Görsel okuma; şekil, kroki, resim, sembol, renk, heykel gibi görsel uyaranlar ve doğal, sosyal olayları okuma, anlama, yorumlama ve zihinde analiz etme becerisidir (Ergin, 2015).Görsel okuryazarlık da, okuma ve yazma eylemlerini içerisinde barındıran ve anlama ve anlatma becerisini kapsayan bir anlama becerisi olarak düşünülebilir (Tüzel, 2010). Ayrıca görsel okurluğun okuma, yazma ve aritmetik ile aynı öneme sahip olan dördüncü bir beceri olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan bireylerin 21. Yüzyıl için edinmesi gereken beceriler olarak eleştirel düşünme, iş birliği, iletişim, yaratıcılık, teknoloji okuryazarlığı ve sosyal-duygusal gelişim becerilerin de erken çocukluk döneminden itibaren eğitime dâhil edilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir (Mercan, 2022). Bu becerileri destekleyecek etkili etkinlik ve eğitim programları ile erken çocukluk döneminde desteklendiğinde geleceğin daha nitelikli olarak yapılanmasına da önemli katkı sunulabilecektir.

Görsel okumayla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yapılmış sınırlı sayıdaki araştırmalarda, bu yaş grubunun bu alanda gelişim gösterebileceği ortaya konmuştur (Temel, Kaynak, Paslı, Demir & Çemrek, 2016). Ülkemizde görsel okuma konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde; anasınıfına devam eden çocukların görsel algı düzeylerinin ve okuma yazmaya hazırlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar (Büyükalan, Purtaş, Özkür, 2024; Özkubata ve Ulutaş, 2018) ile eğitici oyuncaklar (Akaroğlu ve Dereli, 2012) veya görsel algılama destekli okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri ile (Aktulun & Gözüm, 2021) görsel okuma ve yazı becerilerinin geliştirildiğini ortaya koyan çalışmalara rastlanmaktadır. Altınkaynak'a göre (2019), görsel algı becerisi için kritik dönem okul öncesi dönemdir ve bu dönemde çocukların görsel okumaya yönelik etkinliklerden de keyif aldıkları belirtilmektedir. Bütüncül bir program olan Maarif Modelinde çocukların her duyusuna hitap edebilmenin öneminden bahsedilmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde, okul öncesi dönem çocuklarına sosyal farkındalık becerisi (başkalarının bakış açılarını anlamalarını ve onlarla empati kurma) kazandırmanın hedeflendiği görülmektedir. Aynı şekilde 21. yy becerilerinden olan yaşam ve kariyer becerileri ve öğrenme ve yenilik becerileriyle paralellik gösteren öğrenme çıktılarına, okuryazarlık becerileri başlığı altında yer verildiği görülmektedir (Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, 2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modelini incelemeye yönelik yapılan güncel bir çalışmada da Okul Öncesi Eğitim Programı Türkçe alan becerileri incelenmiş olup okuma becerisi alanında görsel materyalleri seçmeye, bu materyallerden anlam üretmeye, materyalleri çözümlemeye ve materyallere ilişkin görüşlerini yansıtmaya yer verildiğinden bahsedilmiştir (Bostan & Yılmaz Bolat, 2024).

Görsel okuma etkinliklerinin, çocukların farklı gelişimsel alanlarına fayda sağlayacağı düşüncesinden hareketle, bu çalışmalar ışığında; görsel okuma etkinliklerinin, empatik düşünme ve 21. yy becerilerine de fayda sağlayacağı düşünülebilir.

Okul Öncesi Dönemde Empatik Beceriler

Bir bireyin kendi dışındaki canlıların da duygularını anlaması, onların bakış açısıyla bakabilmesi, onlar gibi hissedebilmesi ve karşı tarafa bunu aktarabilme becerisi (Ersoy ve Köşger, 2016) olan empati becerisinin gelişim süreci ele alındığında, ilk belirtilerinin bebeklik döneminde olduğu bilinmektedir. 0-1 yaşta bir başkasının üzüldüğüne tepki verebilir, 1-2 yaşta karşısındaki kişinin üzgün olduğunu anlar ancak kendini yerine koyup kişinin kendi ihtiyaçları olabileceğini kavrayamaz, çocuklar yaşları ilerledikçe ve duygusal becerileri geliştikçe empatik olmayı öğrenirler, yaklaşık 10 yaş civarında karşıdakinin duygularını anlar, ihtiyaçlarını belirler ve kendi yorumlarını yapabilirler (Derman ve ark, 2020; Poole ve ark, 2005; akt. Karadeniz, 2022). Sosyal bir beceri olan empatik beceri, 21. yy becerilerinden olan öğrenme ve yenilik becerileri başlığı altındaki eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve işbirliği becerilerine de zemin hazırlayan becerilerdendir (Yalçın 2018). Empatik düşünme becerisinin kazandırılmasına yönelik erken yaşlardan itibaren etkinlik temelli uygulamaların yapılması, doğru iletişim kurabilen, sorunları çözebilen, sorumluluk alan ve işbirliği yapan bireylerin artması ile sağlıklı bir toplumun da garantisi olacaktır.

Okul Öncesi Dönemde 21. Yüzyıl Becerileri

Bu yüzyılda okullar ve tüm eğitim kurumları, çocukları küresel ölçekte rekabet edebilecek şekilde yetiştirmeyi planlamaktadır. 2013 yılının Okul Öncesi Eğitim Programında da "eklektiklik" ilkesi buna bir örnektir (MEB, 2013). Okul Öncesi Eğitim Programlarının en yenisi olan Türkiye Yüzyılı Maarif Programında da özellikle 21. yüzyıl becerilerine odaklanılmıştır (MEB Türkiye yüzyılı Maarif Modeli, 2024). Birçok farklı ülkenin eğitim programlarında da yer bulan 21. yy. becerileri, ülkemizde 2004 yılından beri uygulamada ön plana alınmış ve eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, teknolojiyi etkin kullanma ve girişimcilik becerilerini içerecek şekilde programlara yerleştirilmiştir (Tuğluk ve Özkan, 2019).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemde gerçekleştirilen görsel okumayı desteklemek amacıyla tasarlanmış etkinlikler aracılığıyla çocukların empatik düşünme ve 21. yüzyıl becerilerine etkilerini incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

1. Görsel okuma etkinlikleri sonrasında, çocukların empatik düşünme becerileri ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Görsel okuma etkinlikleri sonrasında, çocukların 21. yüzyıl becerilerine ilişkin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Görsel okuma etkinlikleri sonrasında, çocukların görsel okuma becerilerine ilişkin sözel ifadelerinde uygulama öncesine göre bir değişim gözlenmekte midir?
4. Görsel okuma etkinlikleri sonrasında, çocukların empatik düşünme becerilerine ilişkin sözel ifadelerinde uygulama öncesine göre bir değişim gözlenmekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma tek grup ön test- eğitim- son test modeline göre tasarlanmış ve çalışmadan elde edilen bulguların hem nicel hem de nitel veriler olarak daha derinlemesine incelenmesini sağlayabilmek ve birleştirilerek yorumlayabilmek amacıyla eş zamanlı (convergent) karma yöntem modeli tercih edilmiştir. Hem nicel hem de nitel yöntemin kendine özgü güçlü yanları ile sınırlılıkları olması nedeniyle, bu iki yöntemin sınırlılıklarını aşarak güçlü yanlarını bir araya getirme aracılığıyla araştırılan içeriğe yönelik güçlü ve kapsamlı bir anlayışa erişebilmek mümkündür (Creswell, 2014). Bu iki veri türünün birleştiği yöntem karma yöntem olarak adlandırılmaktadır. Nicel yöntemlerden olan deneysel araştırma, bilimsel yöntemin önemli bir bileşeni olarak görülmektedir. Nicel araştırmalarda, bir hipotezi test etmek veya neden- sonuç ilişkilerini belirlemek için kontrollü deneyler kullanıp sonuçlar analiz edilmektedir.-Bu yöntem, nedensel ilişkileri anlamada güçlü bir araç olarak kabul edilmektedir (Özdemirci, 2015). Bunun yanında nitel yöntemler de ise, sosyal olgu ve olayları derinlemesine anlamak ve yorumlamak amacıyla gözlem, görüşme (mülakat, odak grup vb.) ve doküman inceleme gibi veri toplama teknikleri kullanılarak ayrıntılı betimleme, karşı-olgusal analiz, sınırlı sayıda vaka incelemesi ve karşılaştırması, süreç analizi, nitel içerik analizi, söylem analizi ve metin çözümleme gibi teknikler kullanılarak kapsamlı ve bağlamsal veriler elde edilmektedir (Aydın-Çakır, Türkeş-Kılıç, 2021). Bu araştırmada kullanılan karma yöntem yaklaşımı nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin veri toplama ve veri analizi süreçlerinde bir arada kullanılmasıyla, tek bir yöntemle elde edilebilecek bulgulardan daha geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşmayı amaçlayan bir strateji olarak tanımlanmaktadır. Jick (1979)'e göre karma yöntem, her iki yöntemin kendine özgü sınırlılıklarını, birbirlerinin güçlü yönlerinden faydalanarak dengelemeyi hedeflemektedir (Akt. Aydın-Çakır, Türkeş-Kılıç, 2021).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu için kolay örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem üzerinde çalışılan grubu kapsar. Bu yaklaşımda ulaşılabilen bir örneklem seçmek esastır (Creswell, 2014). Araştırmanın çalışma grubunu, Kocaeli'nin Kandıra ilçesinde bulunan bir devlet anaokulunun 3 yaş grubundan 16 çocuk oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde çocukların sosyokültürel ve ekonomik durumların benzer olarak seçilmesine özen gösterilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan çocuklar belirtilen okulun sınıflarından, kız ve erkek sayılarının birbirine yakın olmasına dikkat edilerek, sınıf listesinden rastgele seçilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	F	Yüzde (%)
Kız	10	% 62,5
Erkek	6	% 37,5
Toplam	16	% 100

Çalışma grubu, 10'u kız, 6'sı erkek olmak üzere toplam 16 çocuktan oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada çocukların empatik düşünme becerilerini ölçmek için Kahraman (2008) tarafından geliştirilen "Empatik Düşünme Ölçeği" ve Dinler ve Simsar (2020) tarafından 21. yy. becerilerini ölçmek için geliştirilen "3-4 Yaş 21. Yüzyıl Beceri Ölçeği" kullanılmıştır.

Empatik Düşünme Ölçeği; küçük yaş grubundaki çocuklara yönelik olup üç bölümde çocukların değerlendirilmesine yönelik olarak tasarlanmıştır. İlk bölümde çeşitli duyguları yansıtan görsellere ilişkin çocuklara fotoğraftaki çocuğun duygusunu tanımlamaları istenmekte, ikinci bölümde empati kurmaları gereken dört senaryo okunarak her senaryodaki kahramanın ne hissettiği sorulmakta ve üçüncü bölümde de çocuklara senaryolardaki kahramanın yanında olsalardı ne yapacakları sorulmaktadır.

3-4 yaş 21. yüzyıl beceri ölçeği ise iki alt boyuta sahiptir ve öğretmen tarafından doldurulan toplamda 28 madde içeren bir ölçme aracıdır. Her iki ölçeğin çalışmada kullanılması için de ilgili araştırmacılardan izinler alınmıştır. Ayrıca uygulama boyunca yapılan gözlemler, araştırmacı tarafından yansıtıcı günlükler ile kaydedilmiş ve sonrasında çocukların uygulama öncesi ve sonrasında verdikleri cevaplar karşılaştırılmıştır.

Görsel Okuma Etkinlik Uygulamaları

Uygulama 6 hafta boyunca haftada 5 gün olmak üzere sürdürülmüştür. Her bir uygulama bir etkinlik süresi olarak planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Uygulama haftada 5 gün boyunca uygulanacak, toplam 9 etkinlik olacak şekilde tasarlanmıştır. Görsel okuma etkinlik uygulamaları, günde yaklaşık olarak 50 dakikalık sürelerde olmak üzere çalışma grubundaki çocuklara uygulanmıştır. Uygulamalar, 2024-2025 öğretim yılının güz döneminde ekim ve kasım aylarında gerçekleştirilmiştir. Bir hafta boyunca gerçekleştirilen uygulama planı ve etkinlik açıklamaları aşağıda verilmiştir:

Gün	**Etkinlik Biçimi**	**Etkinlik Açıklaması**	**Desteklenen 21. Yüzyıl Becerisi**
1.Gün	**a)** Kitapları okumadan önce sadece görsel yorumlama etkinliği	Çocuklardan U şeklinde oturmaları istenmiş ve sınıfa seçilen kitap getirilmiştir. Öğretmenin kitabın sayfalarını çocuklara tek tek açarak göstermesi ve her sayfada çocukların orada bulunan resmi yorumlaması istenmiştir. Her çocuğun söz hakkı alması için teşvik edilerek ve yeterli zaman tanınarak kitabın okunmadan sadece her bir sayfasındaki resimlerini yorumlamaları istenmiştir. Kitap bu şekilde bitirildikten sonra tekrar başa geri dönülüp okunarak ilk etkinlik sonlandırılmıştır.	Yaratıcı düşünme

	b) İlk bakışta fikir vermeyen görseller ile yorumlama etkinlikleri	İlk etkinlikte seçilen görsel gösterilerek çocuklara, "burada ne görüyorsunuz, bu görsel neye benziyor?" soruları sorulmuştur ve çocuklardan birbirlerini dikkatle dinleyerek farklı cevapları vermeleri beklenmiştir. Her çocuğun söz almasına özen gösterilerek cevapları için yeterli zaman tanınarak verilen cevaplar kayıt edilmiştir.	Yaratıcı ve eleştirel düşünme
2.Gün	**c)** Tek bir görsel üzerinde hikâye oluşturma etkinlikleri	Çocuklara görsel gösterilerek incelemeleri istenmiştir. Ardından "Bu görsele bakarak benim için bir hikaye oluşturmanızı istiyorum. Sizlerden nasıl hikayeler gelecek merak ediyorum" yönergesi çocuklara yöneltilmiştir. Çocuklardan birbirlerini dikkatli dinleyerek ve her çocuğa söz hakkı verilerek büyük grup etkinliği şeklinde gerçekleştirilen çalışmada çocukların arkadaşlarının söylediklerini devam ettirmeleri ve bu şekilde bir öykü oluşturmaları sağlanmıştır.	Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, üretkenlik ve hesap verebilirlik
	d) Bir fotoğrafa bakarak sorun bulma/çözüm üretme etkinlikleri	Bu etkinlik için de bir sorun durumunu yansıtan görseller seçilmiştir. Çocuklara fotoğraf gösterildikten sonra; "bu fotoğraftaki sorun nedir?" diye sorulmuştur. Cevapların alınmasının ardından "peki bu sorunu nasıl çözebiliriz" diye ikinci bir soru yöneltilmiştir. Tüm çocukların cevapları alınarak kaydedilmiştir.	Eleştirel düşünme, problem çözme, sosyal beceriler
3.Gün	**e)** Bir fotoğrafa bakarak duyguyu anlama ve ifade etme etkinliği (Paul Ekman duygu ifadeleri)	Paul Ekman'ın (1971) Duygular Teorisine göre mutluluk, şaşkınlık, korku, öfke, tiksinme, üzüntü ve küçümseme olmak üzere yedi evrensel duygu vardır (Akt. Özdemir, 2022). Bunlardan korku, mutluluk, üzüntü, öfke, şaşkınlık ve tiksinme duyguları seçilmiştir. "Küçümseme" duygusunun seçilmeme sebebi tiksinme (beğenmeme) duygusuyla kısmen benzerlik göstermesidir. Görseller bahsedilen duyguları temsil etmesi dikkate alınarak seçilmiştir. Seçilen duyguyu yansıtan görsel çocuklara gösterilmiş ve hangi duygu olduğu sorulmuştur. "Ne düşünüyor olabilir?, ne hissediyor olabilir?, sen hangi zamanlarda böyle	İletişim, sosyal beceriler, eleştirel düşünme

		hissediyorsun?" sorularıyla etkinlik derinleştirilmiştir.	
	f) Çocuklarla birlikte grafik oluşturma etkinliği	Çalışma için özellikle grafik oluşturma becerisine yönelik etkinlik planlaması da yapılmıştır. Bunun nedeni; görsel okuma becerilerinin grafik oluşturma ve grafik okuma becerisini de içerisinde barındırmasıdır (Wileman, 1993; akt. İşler 2002). Çocuklardan verilen yönergeye uygun olarak sınıftaki oyuncaklardan grafikler oluşturmaları istenmiştir. Örneğin; masada karışık şekilde bulunan legoların renklerine göre dizilip az/çok karşılaştırması yapmaları gibi.	Problem çözme
4.Gün	**g)** Soyut kelimeyi bir görsel olarak hayal etme ve betimleme (Soyut bir kelime için "bu kelime bir resim olsaydı nasıl görünürdü anlatır mısın?)	Bu etkinlik, 21. yy becerilerinden olan yaratıcılık becerisi dikkate alınarak hazırlanmıştır. Soyut ifadeler çocuklara verilerek bu ifadelerin görsel olarak neye benzediklerini hayal etmeleri istenmiştir. Soyut kelimeler şu şekildedir: Özlem, hoşgörü, kıskançlık, iyilik, umut, düşünce. Bu etkinlikte her haftaya bir kelime düşecek şekilde kelimenin nasıl bir görsele benzeyebileceği çocuklara sorulmuştur.	Yaratıcı düşünme, üretkenlik ve hesap verebilirlik
	h) Gösterilen fotoğraf geçmişte çekilmiş olsaydı nasıl görünürdü? Gelecekte çekilecek olsa nasıl görünürdü? (Zamanda yolculuk)	Bu etkinlikte çocuklardan zamanda geçmişe ve geleceğe yolculuk yaptıklarını düşünmeleri istenmiştir. Çocuklardan görselleri geçmişte ve gelecekte hayal etmeleri istenmiştir. Çocuklara görsel gösterildikten sonra "bu fotoğraf bu zamandan daha önce (geçmişte) çekilmiş olsaydı/gelecekte bir zamanda çekilecek olsa nasıl görünürdü?" sorusu sorularak cevapları kaydedilmiştir.	Esneklik ve uyum
5.Gün	**i)** Görsel okuryazarlık kavramları ile ilgili ayırt etme etkinliği (renk, şekil,doku)	Bu etkinlik görsel okuryazarlığın temelini oluşturan kavramlarla ilgili çocukların görüşlerini almayı amaçlamıştır. Bu kavramlar; renk, doku, çizgi, biçim, boşluk, form gibi tasarım elemanlarından oluşmaktadır (İşler, 2002). Bu kavramlardan renk, şekil ve doku seçilerek çocuklarla bu kavramlar ile ilgili sohbet edilmiştir. Çocuklara; en sevdikleri renk, bir materyale dokunduklarında ne hissettikleri, hangi şekilleri neye benzettikleri vb… gibi özgürce fikirlerini ifade edebilecekleri yarı yapılandırılmış bir sohbet ortamı oluşturulmuştur.	Bilgi okuryazarlığı

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde ön test ve son test verileri sosyal bilimler alanına yönelik geliştirilmiş bir istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada dağılımın normalliğini test etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ,+1 arasında olması durumunda dağılım normal olarak kabul edilmektedir (Hair, Black, Babin & Anderson; 2013). Bazı durumlarda basıklık ve çarpıklık değerleri -2, +2 aralığında da olduğunda dağılım normal kabul edilebilmektedir (George & Mallery2012,).

Ölçek puanları sürekli ve normal dağıldığı için ölçek puanlarının analizinde bağımlı örneklemler t-testi (paired samples t-test) kullanılmıştır. İstatiksel analizlerde anlamlılık değerleri $p<0.05$ düzeyinde kabul edilmiştir.

Tablo 2. Empatik Düşünme Ölçeği Normallik Testi

EDÖ	X	Mod	Medyan	Min	Max	SH	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Ön Test	9,6	12	11	1	16	1,11	-0,456	-0,813
Son Test	17,5	20	18	12	20	0,72	-0,852	-0,682

Tablo 2'de Empatik Beceri Ölçeği ön test ve son test puanlarının normal dağıldığı görülmektedir (Çarpıklık= -0,456 , basıklık= -0,813; çarpıklık= -0,852, basıklık= -0,682).

Tablo 3. 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (DAY 1)Normallik Testi

DAY-1	X	Mod	Medyan	Min	Max	SH	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Ön test	65,8	65	65	52	82	2,44	0,485	-0,982
Son Test	89,5	74	90	74	106	2,51	-0,185	-0,731

Tablo 3'e bakıldığında DAY-1 (21. Yy Becerileri Ölçeği) ön test ve son test değerleri de normal dağılım göstermektedir (Çarpıklık= 0,485 , basıklık =-0,982; çarpıklık= -0,185, basıklık= -0,731).

Nitel Verilerin Güvenirliği

Araştırmanın nitel verilerini oluşturan çocukların sözel ifadeleri, her etkinlik öncesi ve sonrasında anlık not edilerek yazıya dökülmüştür. nitel verilerinin analizi sürecinde güvenirliği (tutarlılığı) sağlamak amacıyla araştırmacılar arası güvenirlik yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, çocukların sözel ifadelerinden elde edilen veriler ilk araştırmacı tarafından sıralandıktan sonra bunların yarısı ikinci araştırmacı tarafından da analiz edilmiştir. İki araştırmacı yapılan kodlamalar karşılaştırılmış ve kodlar arasında % 87.5 oranında tutarlılık olduğu belirlenmiştir. Çocukların cevapları uygulama öncesi ve sonrası olarak doğruca tablolaştırılarak sunulmuştur.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır; araştırma, grubu için seçilen yaş grubunun 3 yaş olarak belirlenmesi çalışmanın örneklem sayısını ve elde edilen bulguların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Ayrıca çalışma için benzer yaş grubuna özdeş nitelikte bir başka çocuk grubunun bulunamayışı kontrol grubu oluşturulmasını engellemiş olup araştırma tek grup ön test-son test deseni ile yürütülmüştür.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Karar Tarihi: 05/07/2024 tarih ve 2024/08 no lu toplantısında alınan 11 sıra sayılı kararı

Belge Numarası: 08.07.2024-E.620932

BULGULAR

Çalışma grubundaki çocuklara uygulanan görsel okuma etkinliklerinin empatik düşünme becerisinin gelişiminde ön test ve son test puanlarına göre farklılıklarını saptamak üzere ölçekten elde edilen toplam puanlar bağımlı örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Empatik Beceri Ölçeği uygulanırken son testte katılımcıların birine ölçek uygulanamamıştır. Bu nedenle 15 katılımcı üzerinden analizler yapılmıştır. Analizler tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4. Empatik Düşünme Ölçeğinin Ön test – Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Test	N	$\bar{X}$	SD	P
Ön test	15	9,6	4,50	,000
Son test	15	17,5	2,82	

*Cohen's d etki büyüklüğü: 2,10

Çalışma grubuna uygulanan empatik düşünme ölçeğinin ön test ve son test değerleri incelendiğinde, ön test ($\bar{X}$= 9,6, SD= 4,50) ve son test ($\bar{X}$= 17,5, SD= 2,82) empatik düşünme ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir ($p<.005$). Bu bulgu, görsel okuma etkinliklerinin çocukların empatik düşünme becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir artış oluşturabileceğini göstermektedir. Son test ortalamaları (X^{-}=17,5) ön test ortalamalarına (X^{-}=9,6) kıyasla daha yüksektir. Bulgulara yönelik Cohen's d etki büyüklüğü 2,10 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, istatistiksel alanda çok yüksek düzeyde bir etki büyüklüğünü ifade etmekte ve yygulanan eğitimin son derece başarılı olduğunu göstermektedir.

Çalışma grubundaki çocuklara uygulanan görsel okuma etkinliklerinin 21. yüzyıl becerilerinin gelişiminde ön test ve son test puanlarının farklılıklarını saptamak üzere ölçekten elde edilen toplam puanlar bağımlı örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Analizler Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 5. 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Ön test – Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Test	N	X̄	SD	T	p.
Ön test	16	65,87	9,77	19,62	,000
Son test	16	89,50	10,07		

*Cohen's d etki büyüklüğü: 2,38

21. yüzyıl beceri ölçeğinden elde edilen ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında, son test ortalama değeri ($\bar{X}$= 89,50), ön test ortalama değerinden ($\bar{X}$= 65,87) yüksek bulunmuştur. Ön ve son test puanları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır (p<.005). Elde edilen farka ilişkin hesaplanan Cohen's d etki büyüklüğü 2,38'dir. Bu değer, istatistiksel olarak çok yüksek düzeyde bir etki büyüklüğünü ifade eder ve uygulanan görsel okuma etkinliklerinin çocukların 21. yüzyıl becerilerini anlamlı derecede geliştirebildiğini gösteren bir bulgu niteliğinde değerlendirilebilmektedir.

Tablo 6. 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinde Bulunan Öğrenme ve Yenilik Becerileri Alt Boyutunun (1-22. Maddeler) Ön ve Son Teste göre Karşılaştırılması

Test	N	X̄	SD	t	p.
Ön test	16	51,12	8,45	19,71	,000
Son test	16	70,93	9,31		

*Cohen's d etki büyüklüğü: 2,23

Çalışma grubu ile gerçekleştirilen görsel okuma etkinliklerinin 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutu olan, öğrenme ve yenilik becerilerinin (eleştirel düşünme, yaratıcılık, iş birliği ve iletişim) üzerindeki etkisi incelendiğinde elde edilen ön test ve son test puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımlı örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların 21. Yüzyıl becerileri ölçeğindeki öğrenme ve yenilik becerileri alt boyutundan-ön testte aldıkları puanın ortalama değeri $\bar{X}$= 51,12 ve son testte aldıkları puanın ortalama değeri $\bar{X}$= 70,93 olarak saptanmıştır. Son test ortalama değeri, ön test ortalama değerinden yüksektir. Bu puanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (p<.005). Farka yönelik hesaplanan Cohen's d etki büyüklüğü 2,23'tür. Bu değer, istatistiksel literatürde çok yüksek düzeyde bir etki büyüklüğünü ifade etmektedir. Elde edilen bulgular, görsel okuma etkinliklerinin çocukların öğrenme ve yenilik becerilerini (eleştirel düşünme, yaratıcılık, iş birliği ve iletişim) anlamlı ölçüde geliştirdiğini ortaya koyan nitelikte değerlendirilebilmektedir.

Tablo 7. 21. Yüzyıl Ölçeğinde Bulunan Alt Boyut: Yaşam Ve Kariyer Becerilerinin (16-28. Maddeler) Ön ve Son Teste Göre Karşılaştırılması

Test	N	X̄	SD	t	p.
Ön test	16	32,18	3,33	19,29	,000
Son test	16	42,75	4,26		

*Cohen's d etki büyüklüğü 2,76.

Çalışmaya katılan çocuklara uygulanan görsel okuma etkinliklerinin, 21. yüzyıl ölçeğinin diğer alt boyutu olan yaşam ve kariyer becerileri üzerindeki etkisi incelendiğinde, "Yaşam ve Kariyer Becerileri" alt boyutuna ait (16-28. maddeler) ön test ve son test puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımlı örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda; ön test

ortalama değeri $\bar{X}$= 32 ve son test ortalama değeri $\bar{X}$= 42,75 olarak bulunmuştur. Son test ortalama değeri, ön test ortalama değerinden yüksektir. Katılımcıların Yaşam ve Kariyer Becerileri puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir ($p<.005$). Bu fark, görsel okuma etkinliklerinin çocukların yaşam ve kariyer becerileri üzerinde anlamlı bir gelişim sağlayabildiğini göstermektedir. Farka yönelik hesaplanan Cohen's d etki büyüklüğü 2,76'dır. Bu değer, istatistiksel standartlara göre çok yüksek düzeyde bir etki büyüklüğünü ifade etmektedir ve uygulanan etkinliklerin son test puanlarında önemli bir artış oluşturduğunu göstermektedir.

Çalışma grubundaki çocukların görsel okuma etkinlik uygulamalarından öncesi ve sonrasındaki empatik düşünme becerilerine ilişkin sözel ifadeleri kaydedilerek etkinliklerdeki görsellere göre kategorilere ayrılarak karşılaştırılmıştır. Aşağıdaki tablolarda çocukların uygulamalardan önce ve sonra kendilerine sunulan görsellere ilişkin verdikleri cevapların bazıları yer almaktadır:

Tablo 8. "Bir Fotoğrafa Bakarak Duyguyu Anlama ve İfade Etme" Etkinliğinde Uygulamadan Önce ve Sonra Verilen Bazı Cevapların Karşılaştırılması

Bir fotoğrafa bakarak duyguyu anlama ve ifade etme etkinliği	**Uygulamalardan Önce**	**Uygulamalardan sonra**
Ç1	"İyi hissediyor"	"Annesi ona sürpriz yapmış olabilir, çok mutlu."
Ç2	"Kötü"	"Babası ona kızmış bence o da ağlamış, üzülmüş."
Ç3	"Sinirli bakan"	"Arkadaşı ona vurmuş. O da kızmış, bağırmış."
Ç4	"Güzel hissediyor"	"Mutlu hissediyor."
Ç5	"Ağzı açık"	"Büyük bir parti sürprizi yapmışlar, şaşkın olmuş."

Çocukların görsellere verdiği bakarak duyguyu anlama ve ifade etme etkinliğine ait görsellere verdikleri cevaplar incelendiğinde, uygulamalardan önce çocukların tek kelimeli ve duyguların isimlerinden uzak cevap verdiği, uygulamalardan sonra ise empatik bakış açısına yakınlaşarak uzun cümleler kurabildikleri, duyguların isimlerini de doğru ifade edebildikleri gözlemlenmektedir.

Tablo 9. "Tek Bir Görsel Üzerinde Hikâye Oluşturma" Etkinliğinde Uygulamadan Önce ve Sonra Verilen Bazı Cevapların Karşılaştırılması

Tek bir görsel üzerinde hikâye oluşturma etkinlikleri	**Uygulamalardan Önce**	**Uygulamalardan Sonra**
Ç11	"Dinozor gidiyor."	"Dinozorlar adasında çok çok dinozor varmış. Hiç çocuk yokmuş. Bir gün bir dinozor bir insan görmüş. Ona kızmış…"
Ç12	"İtfaiyeci."	"Ağacın üstünde asılı kalmış bir itfaiyeci. Diğer itfaiyeciler gelmiş onu kurtarmış."
Ç13	"Üstü pislenmiş tavşanın."	"Tavşan suya koşmuş, atlamış. Üstünü temizlemiş annesi ona teşekkür etmiş."

Çalışma grubundaki çocukların tek bir görsel üzerinde hikâye oluşturma etkinliklerine ait görsel okuma becerilerine ilişkin kaydedilen cevaplar incelenmiştir. Tablo 6'da çocukların uygulamalardan önce ve sonra görsellere verdikleri cevapların bazıları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde çocukların uygulamalardan önce kısa ifadeler kullandığı, uygulamalardan sonra ise uzun cümleler halinde ve olay örgüsü içinde hikâye oluşturdukları görülmüştür. Aşağıdaki tabloda çocukların uygulamalardan önce ve sonra ilk bakışta fikir vermeyen görseller ile yorumlama etkinliğine ait görsellere verdikleri cevapların bazıları yer almaktadır:

Tablo 10. "İlk bakışta fikir vermeyen görseller ile yorumlama" etkinliğinde uygulama öncesi ve sonrası verilen bazı cevapların karşılaştırılması

İlk bakışta fikir vermeyen görseller ile yorumlama etkinlikleri	**Uygulamalardan Önce**	**Uygulamalardan Sonra**
Ç7	"Bu ne, ne bu"	"Yanardağ patlaması gibi"
Ç8	"Nokta nokta her yer"	"Şemsiyelere benziyor, herkes neden şemsiye açmış ki?"
Ç9	"Bilmiyorum."	"Yere benziyor, bastığımız yere."

Çocukların uygulamalardan önce ilk bakışta fikir vermeyen görsellere karşı yorum yapmakta zorlandıkları ancak uygulamalardan sonra onları yorumlayabildikleri ve benzetme yapabildikleri görülmüştür.

Tablo 11. "Gösterilen fotoğraf geçmişte çekilmiş olsaydı nasıl görünürdü, gelecekte çekilecek olsa nasıl görünürdü?" etkinliğinde uygulamadan önce ve sonra verilen cevapların karşılaştırılması

Gösterilen fotoğraf geçmişte çekilmiş olsaydı nasıl görünürdü, gelecekte çekilecek olsa nasıl görünürdü?	**Uygulamalardan Önce**	**Uygulamalardan Sonra**
Ç1	"Nasıl yani?"	"Kağıt yeni olurdu. Buruşmadan önce."
Ç2	"Bilmiyorum."	"Çilekler bozulurdu. Kara kara olur."
Ç3	"Bilmiyorum."	"Kalemler küçülür, yazmaz"

Çalışmaya katılan çocukların uygulamalardan önce ve sonra gösterilen fotoğraf geçmişte çekilmiş olsaydı nasıl görünürdü – gelecekte çekilecek olsa nasıl görünürdü? etkinliğine ait görsellere verdikleri cevaplar incelendiğinde, çocukların uygulamalardan önce fotoğrafın öncesini ve sonrasını düşünemedikleri, uygulamalardan sonra ise uzun cümleler ile olayı ifade edebildikleri görülmüştür.

TARTIŞMA

Görsel okuma etkinlikleri uygulamalarının, okul öncesi dönemdeki küçük yaş grubundaki çocukların empatik düşünme becerileri ve 21. yy becerileri üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmada örneklemin sayısal olarak az olması nedeniyle öncelikle elde edilen bulguların dağılımın normalliğini test etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Yapılan analizlerde empatik düşünme ölçeği ile 21. yy becerileri ölçeğinin normallik test sonucunda değerlerin -1 ile +1 arasında kaldığı bulunmuştur.

Araştırmaya katılan üç yaş grubundaki çocuklara uygulama öncesi yapılan ön test ve uygulama sonrası yapılan son testlere ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan çocukların empatik düşünme becerisi düzeylerinde anlamlı bir fark ile artış görülmüştür. Empati becerileri, hem bilişsel hem duygusal yönüyle ele alındığında, karşıdaki kişiyi anlama eylemi bilişsel yönü ifade ederken, karşıdaki kişiyi hissetme eylemi ise duygusal yönü ifade etmektedir (Ünal Karagüven, 2015). Empatinin bilişsel yönü göz önünde bulundurulduğunda görsel okuma becerilerinden olan "görseli anlama yorumlama" ve "sosyal olayları anlama" becerileriyle bağdaştığı görülmektedir. Yapılmış olan bu çalışmada tasarlanan etkinlik içeriği bu becerileri kapsamaktadır. Bu araştırma için hazırlanan görsel okuma etkinliklerinden bir fotoğrafa bakarak duyguyu anlama – ifade etme etkinliği, soyut kelimeyi bir görsel olarak hayal etme - betimleme etkinliği ve bir fotoğrafa bakarak sorun bulma – çözüm üretme etkinlikleri bu bağlamda önemlidir. Doğanay ve ark. (2022), yaptıkları çalışmada görsel öykü uygulamalarının çocuklarda empatik becerileri geliştirdiği ve bu empatik etkinliklerin bilişsel ve duyuşsal diğer becerilere de

olumlu etkileri olduğunu vurgulamıştır. Geçmişte yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde grup etkinlikleri ile duygu anlamaya yönelik oyunlar, kısa hikayelerin dramaları, animasyon filmler, gazete ve dergilerden toplanan görsellerle uygulamalar yapıldığı ve empatik beceri gelişimine olumlu etki ettiği bilinmektedir (Yılmaz Bingöl, Uysal, 2015). Yine Kahraman ve Akgün (2008) ile Özbal ve Gönen (2023) yaptıkları araştırmalar empatik içerikli etkinliklerin empatik becerileri geliştirdiğini ortaya koymuştur. Başka bir araştırmada duyguları harekete geçirip empatik becerileri güçlendirmek için görsel afişlerdeki görselin niteliğinin çok önemli olduğu vurgulanmış ve bu görsellerin duygusal bağ kurmayı kolaylaştırdığı ortaya konmuştur (Birol ve Birol, 2024). Ayrıca, Gülbil ve Bilbay (2024)'ın erken çocukluk döneminde görsel okuma bağlamında görselliği ön plana alan sessiz kitapların çocukların duygusal ifadeleri anlama ve empatik düşünme becerilerinin gelişmesinde olumlu katkı sağlandığı sonucunu bulmuştur.

Bu çalışmada da uygulanan görsel okuma etkinlikleri, görsel materyaller aracılığıyla empatik ögeler ve sorular içermektedir. Dolayısıyla üzerinde yoğunlaşılan etkinlikler ve elde edilen bulgular açısından bir çok farklı araştırmayla uyuşmaktadır (Kabapınar vd., 2019; Özsoy ve Sarıbaş, 2021; Doğanay vd., 2022; Akyol ve Aşkar, 2022; Özbal ve Gönen, 2023).

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular; hazırlanan ve uygulanan görsel okuma etkinliklerinin empatik düşünme becerilerini geliştirme konusunda etkili olduğunu göstermekte, seçilen görsellerin ise çocuklarda duygusal hisler uyandırma ve başkalarının ne hissettiğini anlamalarına katkı sağlayabildiğine dair kanıt niteliği taşımaktadır. Bulgulara yönelik Cohen's d etki büyüklükleri 2,10- 2.76 arasında değişen sayılarda hesaplanmıştır. Bu değerler istatistiksel alanda çok yüksek düzeyde bir etki büyüklüğünü ifade etmekte ve uygulanan eğitimin başarılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Gönen ve Özer (2015) yaptıkları araştırmada anaokulundaki çocukların yaptıkları resimleri anlatım yoluyla empatik çözümler üretebildiği görülmüştür. Hazırlanan görsel okuma etkinlikleri, çocukların duygusal farkındalıklarını artırarak, başkalarının da bakış açısını anlama ve empatik cevaplar verebilme yeteneklerini geliştirmiştir. Bu bulgu, görsellerin sadece bilişsel becerilerin değil, aynı zamanda empatik becerileri güçlenmesinde de etkin bir araç olduğuna işaret etmektedir.

Katılımcı çocukların 21. yüzyıl becerilerini ortaya koymaya yönelik ön ve son test puanlarına ilişkin yapılan analizin sonuçlarına göre araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının 21. yy becerilerinde anlamlı bir fark ile artış görülmüştür. 21. yüzyıl becerileri oldukça kapsamlıdır. 21. yy becerilerinin alt başlıklarına bakıldığında; yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği, bilgi okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum, kendini yönetme, sosyal beceriler, üretkenlik ve hesap verebilirlik, liderlik kavramları görülmektedir. Tüm bu becerilerin uygulama süresince gerçekleştirilen etkinlikler aracılığıyla desteklenebildiği görülmüştür. Bulgulara bakıldığında istatiksel artışın nedeni birçok araştırmadan yola çıkarak da açıklanabilir. Bintz (2016), araştırmasında görsel okuryazar olabilmenin 21. yy becerilerini desteklediğini savunmaktadır. Görsel okuma etkinlikleri, çocukların 21. yy becerilerinin kapsadığı yaratıcı düşünme ve inovasyon kapasitelerini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle görseller üzerinden yapılan analizler, çocukların problem çözme süreçlerinde alternatif bakış açıları geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Görsel okumayı içinde barındıran ve teknolojinin

gelişmesiyle hayatımızda yer alan dijital oyunlardan olan Roblox, 9-12 yaşları arasındaki çocukların 21. yy becerilerini sergileme alanı olmuştur (Göksel ve Kobak, 2023). Weber ve Greiff (2023), yaptıkları araştırmada 21. yüzyıl becerileri için gerekli olan koşullardan bahsederken erken çocukluk dönemi için görsellik değeri yüksek olan dijital oyunlar ve uygulamaların önemini vurgulamıştır. Başka bir araştırmada iki yıl boyunca dijital fotoğrafçılık uygulamaları yapılan bir grup anaokulu çocuğunun 21. yy becerilerinden olan problem çözme, merak etme, bağımsızlık gibi becerilerinin geliştiği görülmektedir (Friedman, 2016). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerini kazandırmak için drama, akıl oyunları, sanatsal çalışmalar ve hikâye kitaplarına başvurdukları bilinmektedir (Manavoğlu, 2022). Gerçekleştirilen bu çalışmada planlanan etkinliklerde de benzer yollara başvurulmuş ve hikâye kitapları, fotoğraf gibi materyaller kullanılmıştır. Dolayısıyla elde edilen sonuçlar, çocukların 21. yy becerilerinin gelişiminde görsel okuma etkinliklerinin etkili bir rol oynadığını ve bu tür uygulamaların eğitim programlarında daha geniş yer bulması gerektiğini düşündürmektedir.

Çalışmadan elde edilen nitel bulgular incelendiğinde ise çocukların görsellere verdiği empatik yanıtların uygulamalardan önce tek kelimeli ve duyguların isimlerinden uzak nitelikte olduğu, uygulamalardan sonra ise empatik düşüncelere daha yakın sayılabilecek uzun cümleler ile duyguların isimlerinin de doğru ifade edildiği görülmüştür. Bu çalışmada gerçekleştirilen etkinliklerin her hafta farklı görseller ile empatik soru sormayı barındırmasının katılımcı çocukların uygulama öncesi ve uygulama sonrası görsellere verdikleri cevapların farklılaşmasında etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Süreç boyunca yapılan uygulamaların çocukların empatik düşünme becerilerini destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Bu bulgunun da alanyazındaki empatik becerilerin geliştiğini ortaya koyan çalışmalarla örtüştüğü ifade edilebilir (Kahraman ve Akgün, 2008; Özbal ve Gönen, 2023). Yapılan bir başka araştırmada da görsel okuma ve görsel sunu etkinliklerinden sonra çocukların kendilerini daha rahat ifade edebildikleri, daha rahat yazı yazabildikleri ve başkalarının beden dilini yorumlayabildikleri görülmüştür (Örs ve Baş 2017). Empatik becerilerin desteklenmesi için tekrar eden empatik içerikli görsel okuma etkinliklerinin gelişimi desteklemede etkili olabileceğini vurgulamakta fayda görülmektedir.

Araştırmaya katılan çocukların görsel okuma etkinlik uygulamalarından öncesi ve sonrasındaki görsel okuma becerileriyle ilgili hikâye oluşturma etkinliğinde sözel ifadelerinin kayıtları incelendiğinde, uygulamalardan önce kısa ifadeler kullandıkları, uygulamalardan sonra ise uzun cümleler kurarak hikâye oluşturabildikleri görülmüştür. Yine uygulamalardan önce ilk bakışta fikir vermeyen görsellere karşı yorum yapmakta zorlandıkları ancak uygulamalardan sonra onları yorumladıkları ve benzetme yapabildikleri görülmüştür. "Fotoğraf daha önce ya da daha sonra çekilecek olsa nasıl görünürdü?" etkinliğinde ise ilk başka soruyu anlamakta bile güçlük çektikleri, ancak uygulama süresinden sonra zamanda geçmişe ve geleceğe giderek yorumlamalar yapabildikleri görülmüştür. Katılımcı çocukların uygulama öncesi ve uygulama sonrası görsellere verdikleri cevapların farklılıkları dikkat çekmektedir. Çimen (2023); görsel uyaran eksikliğinin, dijital kaynaklara uzaklığın görsel okuma becerilerinin gelişimine ket vurduğundan bahsetmektedir. Ancak görsel uyaranlar ve dijital faaliyetlerin fazlalığında görsel yorumlama ve açık uçlu sorulara verilen cevapların niteliğinde artış görülebileceğini ifade etmektedir. Rimavičienė, Zaranis, & Synodi, (2025)'nin gerçekleştirdiği bir araştırmada da, görsel materyallerin (kartlar, resimli hikâye kitapları, animasyon videoları ve etkileşimli öğretim

araçları) çocukların öğrenme motivasyonunu artırdığı, okuryazarlık kavramlarını daha iyi anlamalarını sağlayabildiği ortaya konmuştur.

Özen ve Batur (2024) yaptıkları bir araştırmada görsel okumayı eleştirel bir şekilde yapabilen kişilerin özelliklerinden bahsetmiştir. Bu bireyler görsel mesajların önemini bilmekte ve gizli mesajları algılamaktadırlar. Görselleri açıklamakta ve yorumlamakta iyidirler. Görsel metinlerdeki bilgileri sıralayabilir, düzenleyebilir ve sonuç çıkarabilmektedirler. Seçilen görsellerin neden seçildiğini analiz edip sorunlara çözümler bulup, algıladıkları verileri değerlendirebilirler. Bu seviyeye ulaşmak için görsel okuma becerisi ile yakın ilişkide olmak gerekir. Görsel okuma etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki bu programın yoğunluğunun, bulgularda da görüldüğü gibi çocukları eleştirel görsel okuma konusunda desteklediği düşünülebilir. Uygulamalardan önce görsellere verdikleri cevapların niteliği yeterli değilken uygulamalardan sonra cevapların anlamlı olduğu ve istenen düzeye erişebildiği görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, çocukların görsellere yönelik algılarında ve bu görseller üzerinden ürettikleri yorumlarda önemli bir gelişim sağladıklarını gösterebilmektedir. Özellikle, soyut ve anlamlandırılması zor görsellerin, çocukların hayal gücünü ve betimleme yeteneğini geliştirebildiği görülmüştür. Bu durum, görsel okuma etkinliklerinin pedagojik sanat eleştirisiyle birlikte yürütüldüğünde görsel okuma yeterliliklerinin arttığına dair alan yazındaki bulgularla paralellik göstermektedir (Eraslan ve Taşpınar, 2023). Ergin'in (2015) yapmış olduğu araştırmanın sonuçları, görsel okuma amaçlı ve görsel içerikli uyaranların sözel uyaranlarla birlikte ele alındığı çalışmaların bir program çerçevesinde okulöncesi dönemdeki çocuklara uygulandığında çocukların bilişsel işlem alanlarındaki gelişimlerine olumlu katkı sağlayabildiğini ortaya koymuştur. Görsel okuma etkinliklerinin bilişsel ve dilsel becerilerin birbiriyle çalışmasını sağlayarak, çocukların daha zengin kelimelerle ve etkili iletişim ifadeleri içeren cümleler kurmalarına olanak tanıyabildiğini göstermektedir. Yapılan benzer çalışmalarda da görsellerin çocukların sözel becerilerini desteklediği ve anlatımda daha ayrıntılı ve doğru ifadeler kullanmalarını sağladığı belirtilmektedir (Örs & Baş, 2018). Çalışmadan elde edilen bulgular, görsel okuma etkinliklerinin, dil gelişimi ve sözel ifade becerilerini destekleyebilmek için etkili bir yöntem olabileceğini bir kez daha kanıtlamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Görsel okuma etkinliklerinin çocukların empatik düşünme becerisi ve 21. yy becerileri üzerinde etkilerinim incelendiği araştırmada görsel okuma becerisi içerikli etkinliklerin sistematik bir şekilde uygulanmasının, çocukların empatik duygular besleme, problem çözme, sorunları fark etme, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi becerilere olumlu katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre görsel okuma etkinliklerinin, çocukların başka açılardan bakabilme yeteneğini geliştirdiği ve duygusal yönden olumlu gelişmeler kaydetmelerini sağladığı görülmektedir. Bu etkinliklerin 21. yy becerileri olarak tanımlanan diğer alt beceriler için de destekleyici bir rol oynayabildiği saptanmıştır. Okul öncesi dönem için görsel okuma becerileri ile ilgili yapılan araştırmalar ülkemizde ve dünyada oldukça sınırlı sayıdadır. Bu becerinin küçük yaşlarda da kazanılabildiği düşünüldüğünde, bu alana ilişkin öğretmen eğitimleri verilmesi önerilebilir. Öğretmenlerin görsel okuma etkinliklerine günlük akışta yer vermeleri ve bu konuda yetkin olmaları için bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Çalışma kağıtlarının fazlaca kullanıldığı geleneksel eğitim modelinden uzaklaşıp güncellenen eğitim programında da yer verildiği gibi 21. yy becerilerini destekleyici çalışmaları sınıfa taşımaları önerilebilir. Öğretmenler, görsel okuma etkinliklerini büyük ya da küçük grup etkinlikleri olarak etkileşimli hale getirebilir, ailelere görevler vererek aile ile işbirliği altında bu becerilerin gelişime katkı sağlayabilir.

Çocukların okulda uyguladıkları görsel okuma etkinliklerini yakından görebilmek adına aileler de öğretmen ile işbirliği içinde olup, okuldaki bu etkinliklere katılabilir ve evde benzer etkinlikler uygulayabilirler. Çocuklarla evde okudukları kitapları görsel okuma etkinlikleriyle derinleştirebilir, karakterler hakkında sorular sorarak empatik becerileri de destekleyebilirler. Çocuklarla evde, serbest sanat etkinliği, açık uçlu sorularla oyun, kendi yemeğimi kendim yapıyorum, ev işlerinde anneme yardım ediyorum gibi çeşitli aktivitelerle 21. yy becerilerinin gelişimine katkı sunulabileceği önerilmektedir.

Yazarlık Katkısı

Araştırma ikinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bu nedenle ikinci yazarın makaleye katkısı % 60, birinci yazarın da danışmanlık ve makalenin düzenlenerek güncel makalelerle desteklenmesi noktasında % 40 katkısı bulunmaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Karar Tarihi: 05/07/2024 tarih ve 2024/08 no lu toplantısında alınan 11 sıra sayılı kararı

Belge Numarası: 08.07.2024-E.620932

KAYNAKÇA

Akaroğlu, E. G., & Dereli, E. (2012). Okul öncesi çocukların görsel algı eğitimlerine yönelik geliştirilmiş eğitici oyuncakların çocukların görsel algılarına etkisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, *4*(1), 201-222.

Akyol, N., & Aşkar, N. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerileri. *GEFAD/GUJGEF, 42*(3), 2597-2629.

Aktulun, Ö. U., & Gözüm, A. İ. C. (2021). Görsel Algılama Destekli Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliklerinin Yazı Farkındalığına Etkisinin İncelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13*(2), 439-453.

Aliosman, N., & Karaata, E. (2023). Resimli Çocuk Kitaplarında Soyutlama ve Antropomorfik Yaklaşımlarla Kavram Anlatımı ve Karakter Tasarımı Örneği. *Marmara Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 14*(2), 1-21.

Alpay, N. & Okur, M. R. (2021). Okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş çocuklarının görsel okuryazarlık durumlarının ve dijital öğrenme içeriklerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 7*(3), 1-34.

Altınkaynak, Ş. Ö. (2019). Okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, *3*(1), 37-49.

Bintz, C. (2016). Visual literacy: Does it enhance leadership abilities required for the twenty-first century? *Journal of Visual Literacy, 35*(2), 91–103.

Birol, E., & Birol, M. (2024). Görsel iletişim tasarımı uygulamalarından afişlerde sosyal farkındalığın empatik tasarım yaklaşımı ile incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *0*(79), 110-124.

Bostan, B. P., & Yılmaz Bolat, E. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programı Türkçe alan becerilerinin incelenmesi. *8. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu Bildiri Tam Metinleri Kitabı* İçinde. Korint Yayıncılık.

Büyükalan Filiz, S., Purtaş, Ö. & Özkür, F. (2024). Anasınıfına Devam Eden Çocukların Görsel Algı Gelişim Seviyeleri İle Okuma Yazmaya Hazırlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of Social, Humanıtıes and Administrative Sciences (JOSHAS), 5*(21), 1091-1098.

Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches.* Sage Publications.

Çimen, Ş. T. (2023). Köy okullarında öğrenim gören çocukların görsel okuma biçimleri. *Journal of Children's Literature Language Education,* doi: 10.47935/ceded.1277137

Derman, MT, Türen, Ş., & Buntürk, T. (2020). Okul öncesi çocukların empati bölümleri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, *4*(3), 336-368.

Dinler, H., Simsar, A., & Yalçın, V. (2021). 3-6 yaş çocukların 21. yüzyıl becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *0*(8), 281-303.

Doğanay, T., Kabapınar, Y., & Sarıcan, E. (2022). Şanlıurfa'nın köy ilkokulunda görsel öyküyle empati becerisini geliştirmek: Bir eylem araştırması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *0*(55), 62-86.

Eraslan, S., & Taşpınar, S.E. (2023). Pedagojik sanat eleştirisinin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 19*(1), 157-168. Doi: 10.17244/eku.1200681

Ergin, T. (2015). Görsel okuma programının okul öncesi dönem hazırlık sınıfı öğrencilerinin bilişsel işlem performansları üzerine etkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 1*(1), 255-65.

Friedman, A. (2016). Three-Year-Old Photographers: Educational and Parental Mediation as a Basis for Visual Literacy via Digital Photography in Early Childhood. *Journal of Media Literacy Education, 8*(1), 15–31.

Göksel, N., & Kobak, K., (2023). Çocukların 21. Yüzyıl Becerilerini Kazanmalarına Yardımcı Sanal Öğrenme Ortamları: Roblox Örneği. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, *12*(4), 969-983.

Gönen, M., & Özer, G. (2015). Anaokulu çocuklarının çizdikleri resimlere yönelik anlatımları yoluyla empatik becerilerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, *1*(1), 56-71.

Gülbil, A., & Bilbay, A. (2024). Erken çocukluk döneminde görsel okuma bağlamında sessiz kitaplar. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, *0*(60), 1332-1342.

Hutmacher, F. (2021). What is our most important sense. *Front. Young Minds, 9*, 548120.

İnce, B., & Göl, R. C. (2018). İlk ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının 21. Yüzyıl Becerileri Bağlamında Değerlendirilmesi. F. Beykal Orhun (Ed.). *Güzel Sanatlar Alanında Uluslararası Araştırmalar* İçinde *(*s. 59-70). Eğitim Yayınevi.

İşler, A. Ş. (2002). Günümüzde görsel okuryazarlık ve görsel okuryazarlık eğitimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 15(1), 153-161.

Kahraman, H., & Akgün, S. (2008). Empati becerileri eğitiminin okul öncesi dönemdeki çocukların empati becerilerine ve sorun davranışlarına etkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 15*(1), 1-10.

Karadeniz, E. (2022). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-72 ay çocukların duygu düzenleme ile empati becerilerinin incelenmesi. [Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Lee, S. J., & Reeves, T. C. (2017). Edgar dale and the cone of experience. Foundations of Learning and Instructional Design Technology, *Educational Technology*, *47*(6), 56.

Manavoğlu, A. G. (2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerine Kazandırmaya Çalıştığı 21. Yüzyıl Becerileri. [Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Mercan, Z. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerileri. *Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Dergisi*, *4*(2), 87-105.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Okul öncesi eğitim programı* (36-72 Ay). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Örs, E. ve Baş, B. (2018). İkinci sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlığı üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, *6*(1), 95-113.

Özbal, G., & Gönen, M. (2023). Okul öncesi dönem çocuklarında empati ve prososyal davranışların geliştirilmesine yönelik deneysel bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, *48*(215), 1-30.

Özdemir, S. (2022). Etkili bir kişilerarası iletişimde beden dili ve önemi. *ICOMS 2022 - Uluslararası İletişim Bilimleri Sempozyumu Bildiri Tam Metin Kitabı* İçinde (s. 15). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özen, Ş., ve Batur, Z. (2024). Eleştirel görsel okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik öneriler: eleştirel görsel okuma etkinlikleri (EGOET). *Millî Eğitim, 53*(241), 345-396. DOI: 10.37669/milliegitim.1188570

Özsoy, V., & Sarıbaş, S. (2021). Developing visual literacy skills in teacher education: Different ways of looking at the visual images. *Educational Policy Analysis and Strategic Research, 16*(3), 67.

Rimavičienė, D., Zaranis, N., & Synodi, E. (2025). *The use of visual media in early literacy learning in kindergarten*. Vol(3), Issue(2), e-ISSN 2988-9973, p-ISSN 2988-6724.

Temel, Z. F., Kaynak, B., Paslı, H., Demir, H., & Çemrek, B. (2016). Montessorı eğitim kurumlarındaki çocukların görsel algı ve çizim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 24*(5), 2595-2608.

Tuğluk, M. N., Özkan, B. (2019).MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Analizi. *Temel Eğitim Dergisi / Journal of Primary Education, 1*(4), 29-38.

Tüzel, M. S. (2010). Görsel okuryazarlık. *TÜBAR, 0*(27), 691-705.

Ünal Karagüven, M. H. (2015). Empati ve sosyal zekâ. *The Journal of Academic Social Science Studies, 34*(Spring II), 187-197. https://dx.doi.org/10.9761/JASSS2813

Weber, A.M.; Greiff, S. ICT Skills in the Deployment of 21st Century Skills: A (Cognitive) Developmental Perspective through Early Childhood. *Applied Science, 13*(4), 6-15.

Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 51*(1), 183-201. https://doi.org/10.30964/auebfd.405860

Yılmaz-Bingöl, T., & Uysal, R. (2015). Empati geliştirme grup rehberliği programının ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin empati düzeylerine etkisi. *İlköğretim Online, 14*(2), 430-437. https://dx.doi.org/10.17051/io.2015.90489